

Mulgi mälumäng „KOLMAS“

19.11.14 Mustla rahvamajas

1. TARVASTU KIHELKOND (A. Pai)

Mitmendal kohal pindala suuruselt on praegusel ajahetkel Tarvastu vald Mulgimaa valdade hulgas?

Vastus Tarvastu vald on omavalitsuste pindalasisid aluseks võttes 2.kohal Viljandi valla järel ja Karksi valla ees.

1. Viljandi vald 652,94 km².
2. Tarvastu vald 409,00 km²
3. Karksi vald 322,29 km²
4. Helme vald 312,73 km²
5. Abja vald 290,21 km²
6. Halliste vald 267,09 km²
7. Hummuli vald 162,7 km²
8. Põdrala vald 127,22 km²
9. Tõrva linn 4,804 km²
10. Mõisaküla linn 2,2 km²

Allikas: Statistikaameti ja valdade kodulehed.

2. MULGI KEEL (A. Laande)

Mes on mulgi keelen „saht“

Vastus: See on moos, keedis

3. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil (ees- ja perekonnanimi)?

Vastus: Aino Tamm, Eesti 1. kutseline laulja, sündinud 23.12.1864 Kitsil Tarvastu vallas, surnud 1945.

Allikas:

https://www.google.ee/search?q=aino+tamm&biw=1280&bih=929&tbm=isch&imgil=q6Ed dOW1s_

4. SPORT (E. Liiber)

Nüüdseks on saanud kolmekordseks Eesti naiste vasaraheitemeistriks Halliste kooli kasvandik Halliste vallas Ereste külas 31. 01. 1990. aastal sündinud neiu, kes on Kergejõustikuklubi Sakala esindaja. Isikliku rekordi 65.07, mis on ühtlasi Viljandi maakonna naiste vasaraheite rekord, püstitas ta tänava aasta mais. (2012 - 56.28; 2013 – 60.07; 2014 – 63.33). Kuidas on selle neiu nimi?

Vastus: Kati Ojalo

5. MULGIMAA AJALUGU ja ARHITEKTUUR (P. Mänd)

Mis ehitis on fotol?

Vastus: Uue-Suislepa mõisa kelder 19. sajandist

Allikas: <http://register.muinas.ee/public.php?menuID=monument&action=view&id=14687>

6. MUUSIKA (A.Ütsik)

Üks esimesi kutselisi naislauljaid laulupedagooge on sündinud Tarvastu vallas Kitsil 23. detsembril 1864.a. See väärikas muusikaprofessor tähistab siis sellel aastal 150. sünnipäeva. Ta oli suuteline laulma 6 võõrkeeles. Minu küsimus on aga: mis häälerühma kuulus primadonna.

VASTUS: Sopran, Aino Tamm

7. MULK MUJAL (A.Pai)

Tarvastu vallas sündinud mees algatas ühele Eesti ajaloo-sündmusele pühendatud spordiürituse, mis toimus sel aastal (2014.a) 55.-dat korda. Võistlejate arv on aegade jooksul jäänud 185 ja 1020 vahele. Mulgimaa valdadest on see üleriigiline võistlus toimunud Karksi-Nuias, Helmes ja Tõrvas. Võistluste algataja suri 1972.a Tallinnas.

Nimeta see ajaloo-sündmus, millele see spordiüritus pühendatud on?

Vastus 1: Jüriöö ülestõus

See on JÜRIÖÖ teatejooks. Jüriööjooks on iga aasta toimuv võistkondlik orienteerumisvõistlus - öine teatejooks. 2015.aastal toimub see 18. aprillil Alatskivil.

Jüriööjooksule pani aluse 28. V 1932 Tarvastu vallas sündinud ja 1951.a Mustla Keskkooli lõpetanud Endel Tuul. Oli esimesi orienteerumiskaartide valmistajaid.

Allikas: <http://www.orienteerumine.ee/jurioo/index.php>

http://et.wikipedia.org/wiki/Endel_Tuul

[http://et.wikipedia.org/wiki/J%C3%BCri%C3%B6%C3%B6jooks_\(orienteerumine\)](http://et.wikipedia.org/wiki/J%C3%BCri%C3%B6%C3%B6jooks_(orienteerumine))

<http://www.kekrsk.ee/styled-5/index.html>

8. LOODUS (O.Renno)

Tarvastu nimi arvatakse tulenevat ühest ürgsest loomast.

Millal ta välja suri ja mis on sellest liigist järele jäänud? –

Vastus: Tarvas hävis loodusest 17. saj alul, viimane hukkus 1627 Poolas; kõik tänapäeva koduise tõud põlvnevad sellest metsloomast.

9. ETTEVÕTLTUS; MAJANDUS TARVASTU KIHELKONNAS (A.Ütsik)

Tarvastu Leprosoorium avati 18.oktoobril 1899.a. esialgu oli seal 100 voodikohta. Leprosooriumil oli suur marja- ja õunaaed, kus asusid haigete suvemajad. Arvatavasti oli leeprahaiged seal 1941. aastani. Teada on, et Saksa ajal oli majas lühikest aega koolkodu raskesti kasvatavate ja kodutute tüdrukutele. 1944.a. oli seal sõjaväehaigla. Mis asub praegu selles majas?

VASTUS: OÜ Pariisi Erihooldekodu- Tarvastu Erihooldekodu. 1946.a. avati seal Tarvastu Psühhiaatria haigla. Algatuseks oli seal 15 kohta, mis hiljem paisus 200 voodikohani.

10. MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Vanasti kandsid mehed villasest riidest õmmeldud lühikest palitut (vaata pildil) – aga neil oli oma nimi.

Kuidas kutsuti villasest riidest õmmeldud lühikest palitut?

Vastus: Töll.

Ku mia viil nuur olli, sis mälete, et maameestel olli töll päämine lämi talverõõvas. Töll olli jusku palit aga lühemp, ulat sinnamaani kust kintsu akkave. Taga olli põõn, änd es ole lõhki.

Ehen olli kaits rida nüüpe ja mõlempe õlma pääl olli kaits sissi tettü taskut. Karvast raed es ole.

11. VARIA (O.Renno)

Mitu vesiveskit paiknes Äрма ja mitu Tarvastu jõel 1940.a paiku? –

VASTUS: Äрма jõel oli neid neli (Härma, Veske, Linsi ja Annuse), Tarvastu jõel samuti neli (Tarvastu Linnaveski, Roti (Kuressaare), Peetri ja Nahkle).

12. VANAD ESEMED JA ASJAD (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse seda eset, mis ringleb teie laudadel?

Vastus: Kivikirves (vanus umbes 5000 aastat)

Allikas: Eesti Muuseumide Veebivärv.

13. TARVASTU KIHELKOND (A.Pai)

Tarvastu kihelkonnas on igasuguste huvitavate ja fantaasiat käivitavate nimedega kohti. Näiteks Voorust Kuningaväli - paik, kus pardiapäevade kuningas on vastastest ära tapetud. Ristikiriku mägi - natuke kõrgem koht nurme sees, mis üleskündmata on, millel surnuluud, kivid, vundamendid maa sees ja üks äräsammaldanud kivist rist tema nime tänini veel tõendavad. Üigumägi, Pööramägi, Anniaseme kink, Nabamägi, Laberikmägi, Ruusamägi, Põra mõts, Soesaadukandsik, Uisaniidu kuusik, Härrapalu, Põndsiku mõts, Sinililli küla, Kärururu, Sopusoi, Tainasoi, Laatsoi, Pataoi, Tani niidu kaal. Kohtade nimed Vana-Suislepi Järgulä oja, Koordipooline pedastik, Järguläpalu, Turba palu, Asumõtsa soo, Iissaar, Uualune, Närtsuoi, Koobi kink, Pimejüri saar, Luska saar, Emäusse soo, Rebaste kingu, Moori soo, Riisnõnaoi, Mülkeperseoi, Laudsilla oja, Rundsi jõgi, Nälgumõts.

Tarvastu kihelkonna lõunaosas, peaaegu vastu Võrtsjärve asub folkloorsete nimetustega Soopa soo, Tutisoo ja Lautesoole lisaks üks omamoodi nimega soo. Nimes kajastub kõile teatud ja üsna igapäevase joogi nimetus.

Vastus:

Kohvisoo, mille pindala on 321 hektarit.

Allikas: <http://www.folklore.ee/rehepapp/tekst.php?perpage=100&page=68>
http://www.soo.ee/sw_CC.phtml?sisu=p007&sid=682

14. MULGI KEEL (A. Laande)

Kirjute lause mulgi muudu!

Möödunud aastal oli hea viljasaak.

Vastus: Mullu oli ää villäsaak.

15. PILDIVOOR (P. Mänd)

Kes on pildil (ees- ja perekonnanimi)?

Vastus: JUHAN SIMM

(12. VIII 1885 Kivilõppe küla Vana-Suislepa vald - 20. XII 1959 Tartu)

Allikas: http://linnamuseum.tartu.ee/media_multiple/laulupeo/vlp/juhid/JUHAN_SIMM.htm

16. SPORT (E. Liiber)

Käsipallur ja treener sündinud Hummuli vallas 13. septembril 1956 aastal. Sportimist alustas Hummuli koolis. Olnud üle kümne aasta Eesti parim käsipallur, korduvalt parim väravavaht. Aastatel 1981 – 2001 16- kordne Eesti meister. Mänginud kolmel NL- i rahvaste spartakiaadil (1975, 1979, 1983). Olnud palgaline käsipallur ja treener Soomes (Ekenäs IF klubi 1989 – 90). Kes?

Vastus: Toivo Järv

Allikas: *ESBL*.

17. MULGIMAA AJALUGU JA ARHITEKTUUR (P.Mänd)

Millise koha peatänav on fotol?

Vastus: Mustla Mustla tekkis 19. sajandi lõpul, kui Tarvastu mõis ja kirikumõis hakkasid Mustla kõrtsi juurde krunte müüma.

19. ja 20. sajandi vahetusel sai Mustlast Tarvastu kihelkonna keskus.

Aleviõigused anti 18. juunil 1926, kehtima hakkasid need 1. jaanuarist 1927.

Linnaõigused saadi 1938. aastal ning Mustla oli linn kuni 1979. aastani.

Allikas: <http://et.wikipedia.org/wiki/Mustla>

18. MUUSIKA (A. Ütsik)

Selle helilooja (sündinud 1770.a.) ainukene ooper kandis algselt „Leonore” nime (hiljem Fidelio). Selle ooperi väga nõudlikus rollis sai maailmakuulsaks sopran Wilhelmine Schröder Devrient, kes on seotud ka Eestiga. 1850.a. abiellus ta loodi mõisahärra Bernhardt von Bockiga. Ilmselt laulis kuulus primadonna ka oma uues kodus, sest külarahvas andis talle hellitava nime „Laulu-Kadri”. Kes oli see kuulus muusik, kes kirjutas selle ooperi ja sillutas sellega ka Laulu-Kadri kuulsuse tee?

VASTUS: Ludwig van Beethoven

19. MULK MUJAL (A.Pai)

Ajalehes „Sakala“ kirjutati: „__ __ tema ema on Mustlas sündinud, vend Tõnis seniajani Tarvastu valla hingekirjas ja suviti käib temagi Mustlas puhkamas.”

Aastal 2002 oli ta kindlasti Mustlas ning osales filmi „Vanad ja kobedad“ võtetel.

Ühes filmis tuli tal hakkama saada kolme erineva rolliga. Kes on see mulgi juurtega mees?

Vastus : **Madis Milling. Mängis filmis „Vanad a kobedad“ tegelaskujusid: Mill, Valdur ja Silvi.**

Allikas: <http://www.sakala.ajaleht.ee/2386307/maie-ja-valdur-sulanduksid-kenasti-mustla-ellu-ja-nad-voetaks-seal-ka-omaks>

20. LOODUS (O. Renno)

Mitu linnuliiki on leitud pesitsemas Eestis ja mitu Võrtsjärvel? –

VASTUS: Eestis 225 ja Võrtsjärvel ja ümbruses 140, neist järvel 57.

21.ETTEVÕTLUS; MAJANDUS TARVASTU KIHELKONNAST (A.Ütsik)

Tarvastu vallas on hästi tuntud Suislepa õun. Emapuule on ka mälestuskivi Suislepa mõisa juures. Samuti on Suislepa koolipere pannud sinna kasvama Suislepa õunapuud, et lastel oleks ikka selle kuulsa õuna maik suus. Aga ka Tarvastus on oma õun. Istutusaastaga 1990. Selle õunapuu on aretanud Eesti aretajad ja säilik on olemas ka Polli aiandusuuringute keskuses. Mis on selle õuna nimi?

VASTUS: Tarvastu Klaar

22.MULGI RAHVARIIE (A. Laande)

Vanast es pelläte külmä, jõululaube tullu sannast likke juusteg, kirmiräti pant ümmer ja minti kirikus. Mis on kirmirätt?

Vastus: Pitsist rätt , tüllrätik.

23. VARIA (O.Renno)

Millal ja miks hävis Tarvastu ordulinnus?

– 14.saj alul rajatud ordulinnus hävis 16.saj lõpul püssirohukeldri plahvatuse tagajärjel.

24. VANAD ESEMED, ASJAD: (E. Liiber)

Kuidas nimetatakse eset ,

mis ringleb teie laudadel või milleks seda kasutatakse?

Vastus: Stereoskoop Stereopiltide vaatamiseks. *Allikas: Eesti Muuseumide Veebivärv.*